

HET VIERDE EITJE

*Schilderij herinnert Metta
en Wytse Brandsma aan hun
mooie jongetje*

Bij de buren naar binnen gluren: we doen het allemaal graag. Boeskoolnijs gaat nóg een stap verder. We willen weten wat bij u boven de bank hangt. Gaarne horen we uw verhaal over het werk dat u bekoort of irriteert, ontroert en/of troost. Metta en Wytse Brandsma bijten het spits af met hun schilderij *De vier eitjes*, geschilderd door hun zwager Evert Dijkstra.

“Je zou kippen alleen in de zomer moeten kunnen hebben.”
Verzucht Metta Brandsma terwijl ze haar kippen aan het voeren is. Of ze in Boeskoolnijs wil over iets gevoeligis?
“Waarover dan?”
“Over jullie schilderij met de vier eitjes.”
“Maar natuurlijk! Kom verder. Ik moet alleen nog vanmiddag het kippenhok schoonmaken.”

In de keuken en kamer hangen diverse schilderijen die gemaakt zijn door haar zwager, de kunstschilder Evert Dijkstra. Een kleurrijk schilderij met daarop afgebeeld oud kinderspeelgoed, een oude ansichtkaart erbij. In een vitrinekast staat porselein in allerlei kleuren. Het oogt landelijk, een beetje Deens. Het ziet er zo sfeervol en opgeruimd uit dat hier gerust iemand onverwacht kan langskomen.
“Komt ook omdat mijn schoonvader hier is”, zegt Metta.
“Wytse is net even met hem aan het toeren. Hij is dementierend, maar dan op een hele lieve manier. Ik hou met heel mijn ziel van die man.”

Heel mooi jongetje

Metta: “Kijk, het is nu - ik moet er zelfs over nadenken – het is nu realiseer ik me met een schok 30 jaar geleden. Ik was vijf maanden zwanger en mijn klas wist dat, ik was destijds juf. De kinderen hadden mijn buik gevoeld. Ik ging naar de verloskundige voor een controleafspraak, zij hoorde het hartje niet en zei: ‘Volgens mij is het een boefje, misschien is hij wel ergens achter gekropen. Als u toch ongerust bent, dan moet u even naar het ziekenhuis gaan maar dan moet u wel uw man meenemen’.”

Ik vond het spannend en belde Wytse. We spraken af bij de kerk bij de Paterswoldseweg. Ik weet het nog heel goed. Vloeistof op mijn buik en de verpleegkundige haalde de gynaecoloog erbij. De gynaecoloog, dat was dokter Kijk als Wytse hier nu was, die weet dat precies. De gynaecoloog zei: ‘Het leeft niet meer. U heeft twee keuzes: u kunt de zwangerschap uitdragen en wachten tot het dood geboren wordt of we halen het.’

We gingen eerst naar huis om het te verwerken. De volgende dag – dat was een zaterdag – is de bevalling ingeleid en toen is het geboren. Ze legden het neer op een kleedje en het was een heel mooi jongetje. Het was toen afscheid nemen. Wytse zei, en dat ontroerde mij zo: ‘We gaan uit de bijbel lezen en beschuit met muisjes eten want wij hebben toch een kindje gekregen. Psalm 23, De Heer is mijn herder. Je weet wel, van die ‘diepe duisternis’. In het ziekenhuis gingen ze daar ook heel goed mee om.’

Ik wist eerst niet of we een nader onderzoek zouden laten doen. We hebben daar toch in toegestemd omdat het ons eerste kindje was. We hebben geen foto van het jongetje gemaakt. Later denk je dan nog wel eens... En daarom is het schilderij van Evert ons zo dierbaar. Er kwam niets uit het onderzoek. Soms is het lichaam er nog niet aan toe. De gynaecoloog zei: ‘U mag zwanger maken en u mag zwanger raken.’”

Vier eitjes

Jaren later, Metta en Wytse Brandsma hadden inmiddels drie kinderen, had hun zwager Evert Dijkstra een expositie in Appingedam. Metta’s oog viel op een schilderij met drie eitjes. Metta: “Ik zei tegen Wytse: ‘Dat moeten vier eitjes zijn’, waarop hij zei: ‘Ik begrijp wat je bedoelt.’ Je weet wel, voor een schilder moeten het voor de compositie drie zijn, maar Evert zei: ‘Ik maak er speciaal voor jullie één met vier eieren.’”

Wytse Brandsma komt binnen met zijn vader, ze gaan naast elkaar zitten op de bank. Wytse vult het verhaal over het mooie jongetje aan. Ze vertellen ook over de kinderen die daarna werden geboren. Lobke, zij is warm, gevoelig en verzorgend. Eigenschappen die ook goed van pas komen in haar werk als verpleegwetenschapper. Gijs, de backpacker en IT’er – ook een hele lieve jongen - en de jongste, Job. Hij heeft cachet. Hij moet nog zijn studie Vastgoed en Makelaardij afmaken, maar vindt het veel leuker om de ‘supermarktmanager’ van Ikea te zijn. Wytse Brandsma vertelt dat ze destijds in Beijum woonden

en geen auto hadden, die hadden ze bewust weggedaan. Ze fietsten veel. Ze spraken altijd over het kindje als ‘het jongetje’. Toen Lobke al was geboren fietsten ze vaak langs de Oosterhamrikkade en daar lag een schip dat Het Jongetje heette.’ Ieder jaar op de geboortedag van het jongetje, in het begin van de lente, nam Wytse een roos voor Metta mee. Ze spraken er ook met de kinderen over. Job vroeg een keer of hij ook geboren zou zijn als alles goed was gegaan met het jongetje. Metta Brandsma: “We hebben in ieder geval heel vaak tegen Job gezegd hoe blij we met hem zijn. Dat hij ook voorzichtig moest zijn op zijn scooter want er is geen Job-winkeltje en ik wil wel dezelfde Job weer terug. Als mensen vroegen hoeveel kinderen ik had, dan zei ik drie maar ik dacht vier, want het voelde als verraad tegenover het jongetje.”

Op een gegeven moment stopte de traditie met de roos. Er kwam een dag dat ze erachter kwamen dat de geboortedag van het jongetje gisteren was. Samen besloten ze dat het zo goed was, omdat ze het als een teken zagen dat ze het meer en meer verwerkt hadden.

Metta vertelt hoe het kindje er uit zag: “Hij zag er heel mooi uit. Het handje, dat lag zo. Kijk, precies zo. Het was in ieder geval een heel mooi jongetje, een gaaf jongetje. Heel licht was hij. Als miniatuurtje was het volgroeid.”

Evert: zwager en schilder

Metta vertelt dat zij - en vooral hun (schoon-)zus Jannie - een heel verdrietige periode hebben gehad toen Evert Dijkstra in 2008 overleed.

“Na het overlijden van Evert zei Jannie: ‘Dit hoort bij jullie.’ Ze gaf ons het schaalpje met de vier eitjes dat Evert geschilderd had. We hebben nu het schilderij en het schaalpje dat op het schilderij staat en het is goed.”

Ze pakt het schaalpje uit een vitrinekast: “Dit is heel kostbaar voor ons. Het zijn eieren van een wilde eend. Mooi he?”

Het is een heel eenvoudig houten schaalpje, de verf is er een beetje af. De eieren zijn uitgeblazen. In het schilderij is het eitje rechtsboven duidelijk iets kleiner. Of Evert dat bewust heeft gedaan, weet Metta niet. Je oog wordt er op de een of andere manier naartoe getrokken. Een klein beetje schaduw in hemelsblauw accentueert het eitje. Het schaalpje dat Metta heeft laten zien, ziet er door de ogen van Evert uit als een heel waardevol schaalpje, nog kleurrijker dan het echte schaalpje. De eitjes komen tot leven op het schilderij, kakelvers zijn ze, een symbool geworden voor het nieuwe leven maar ook voor het verlies daarvan. Een schilderij dat een herinnering koestert, een troostgevend schilderij.

De vader van Wytse leeft met zijn gezichtsuitdrukking helemaal mee met het verhaal dat zijn zoon en schoondochter vertellen en hij sukkelde ook even weg, af en toe. Tijd om afscheid te gaan nemen, Metta gaat terug naar het kippenhok. We bedanken Metta en Wytse Brandsma voor het delen van hun verhaal over het schilderij van de vier eitjes. Wytse vader zet een applaus in.

Evert Dijkstra (1948-2008)

Evert Dijkstra werd in 1948 geboren in Veendam. Hij trouwde met de oudste zus van Metta: Jannie. Jannie werkte jaren in het Kinderdagverblijf Hamertje Tik, dat Metta in 2000 in Zuidwolde begon. Evert en Jannie kregen samen drie kinderen: Linze-Jaap, Maartje en Thijs.

Evert begon zijn artistieke loopbaan als grafisch ontwerper en als beeldhouwer.

In de jaren tachtig maakte hij kennis met het werk van eigentijdse stillevenschilders. Dit inspireerde hem tot het schilderen van zijn eigen stillevens. Evert had zich het ambacht van het schilderen zelf aangeleerd. Hij wilde schilderen volgens de traditie van de zeventiende eeuw.

Een uitspraak die hij deed over zijn stillevens is ook duidelijk van toepassing op De vier eitjes: “Eigenlijk is alles mogelijk, je kunt zelfs een landschap, portret of een zeegezicht in het stilleven schilderen. Je kunt voorwerpen kiezen waar je, los van de vorm, iets aan beleeft door bepaalde associaties, emoties of herinneringen.”

In zijn schilderijen worden levenloze voorwerpen gecombineerd met natuurlijke objecten als bloemen en fruit en met afbeeldingen van landschappen en figuren. De gekozen motieven worden vaak tegen een meer abstracte achtergrond geplaatst. Het is juist deze combinatie van het realistische en het abstracte die de stillevens van Dijkstra zo boeiend maakt. De eenheid blijft bewaard door een verfijnde afstemming van licht en donker en een expliciete verfhuid. Zo ontstaat wat Dijkstra graag wil bereiken: een wereld van stilte, meditatie en licht.

Literatuur:

<http://home.wanadoo.nl/smelik-stokking/SMST-011901/EXPO-AD.html>

Evert Dijkstra Schilderijen,
Uitgave van Smelik Stokking Galerics